

Új fejlesztések az OMSZ előrejelző rendszerében: Út a meteorológiai méréstől a felhasználói produktumig

Előadó: Szúcs Mihály (szucs.m@met.hu)

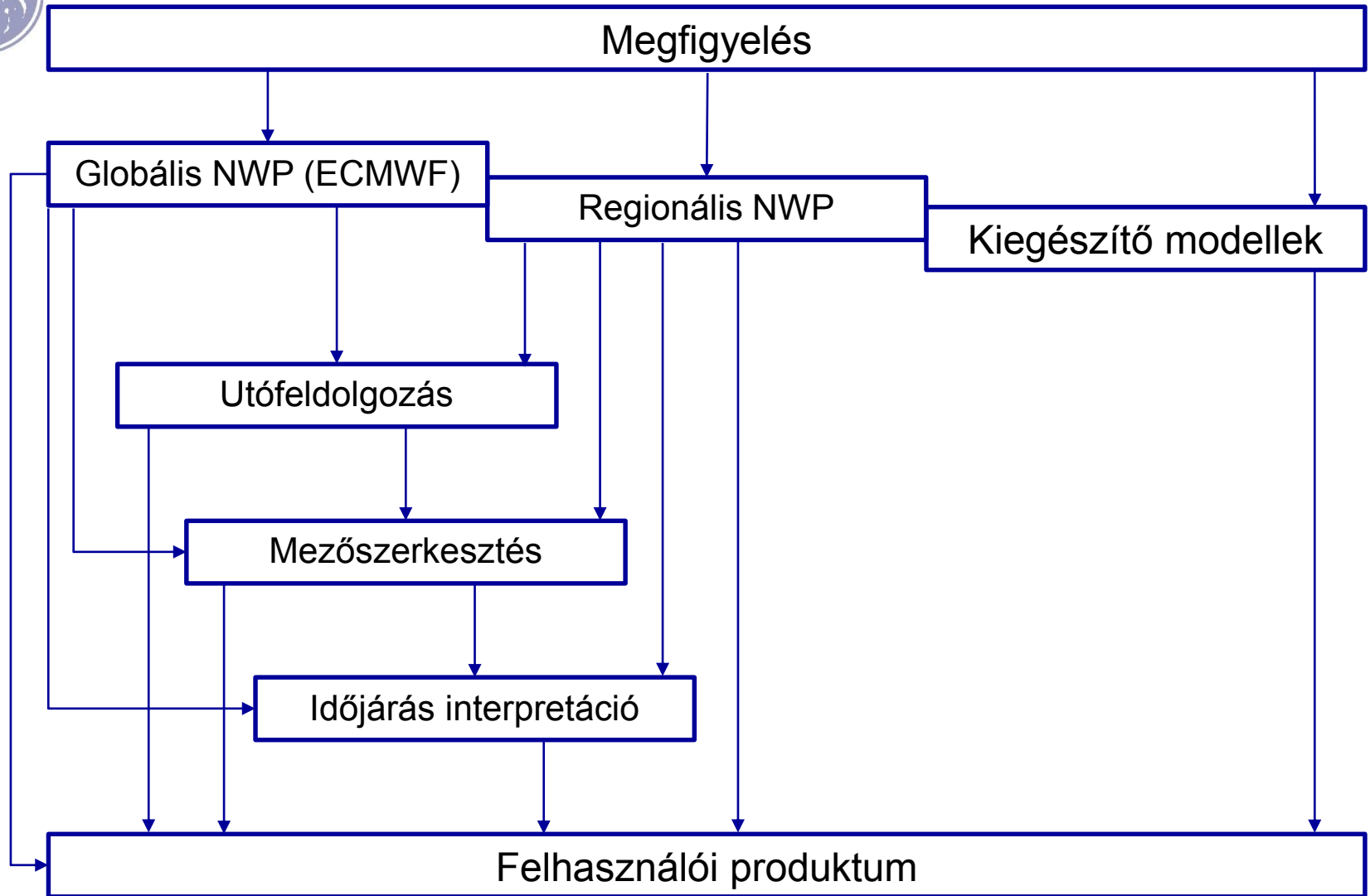
Hozzájárultak: Előrejelzési és Éghajlati Főosztály (EÉFO)

Alapítva: 1870

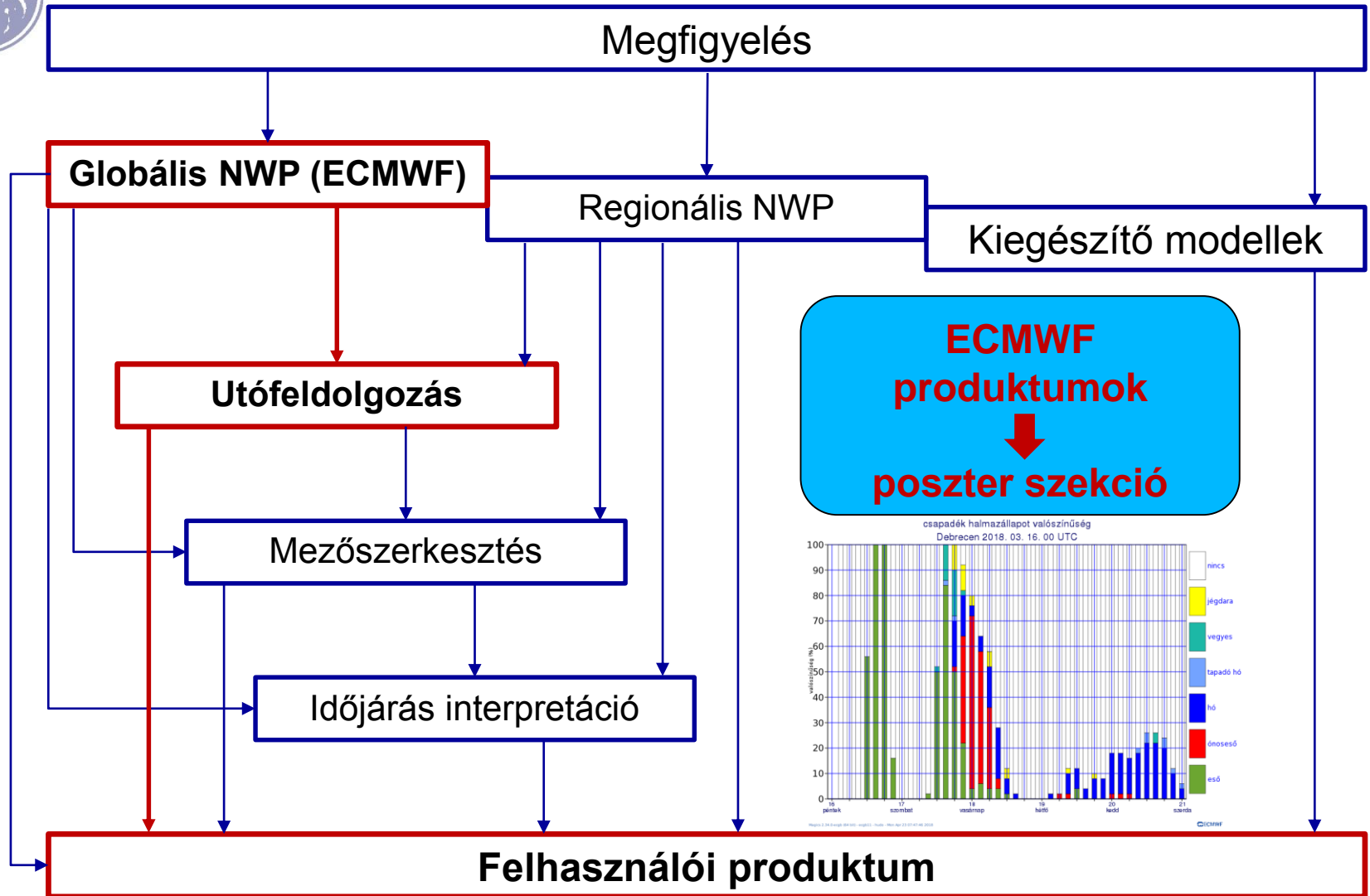

OMSZ – Sematikus folyamatábra

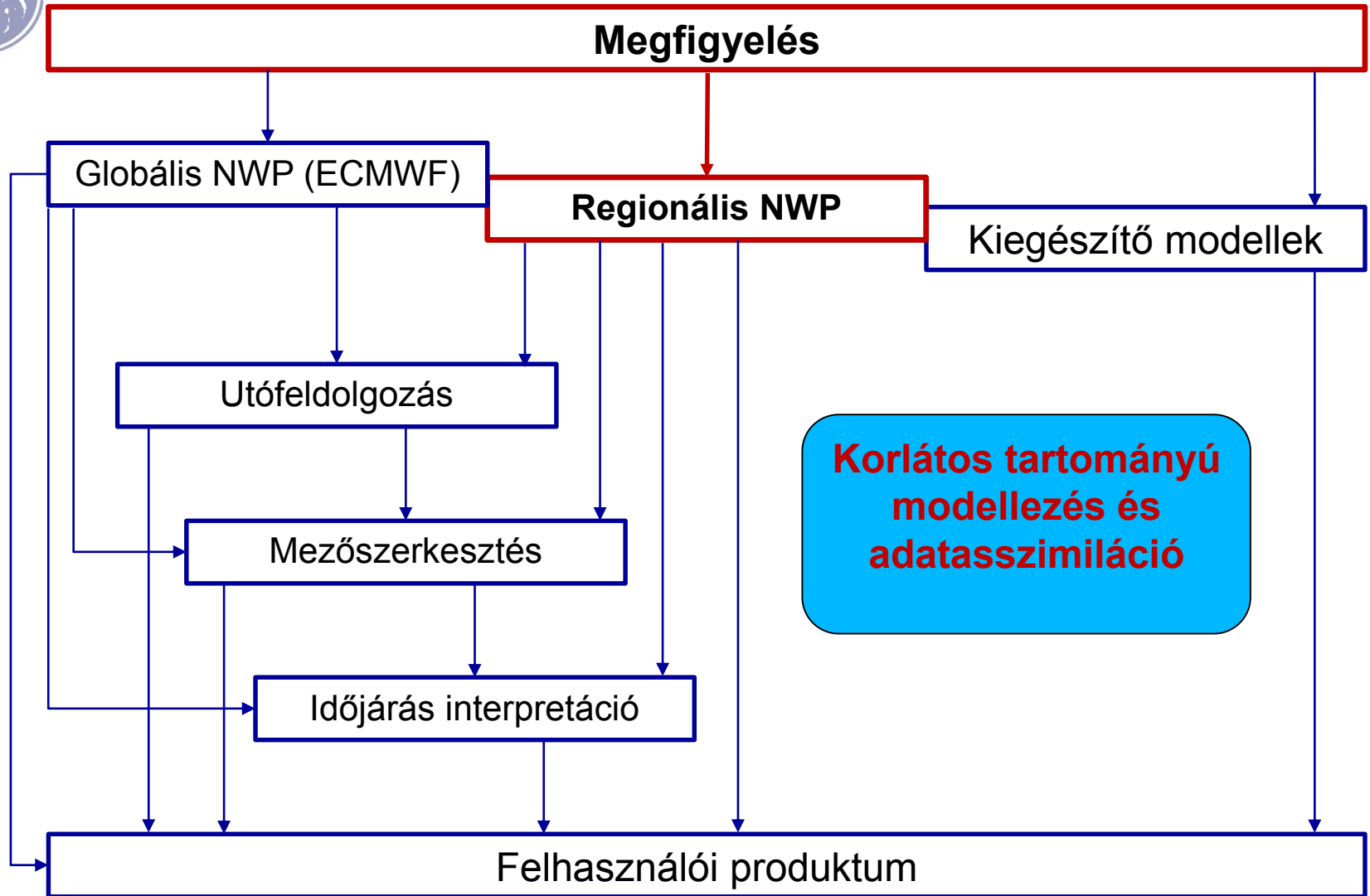

Modellezés

Modellezés

- A légkör mozgásait leíró **kormányzó egyenletek**, a légkör hidro-termodinamikai egyenletrendszer (HTDER)
- Korlátos tartományú modelleknél ezekhez rendelünk **oldalsó peremfeltételeket** globális modellekből
- Rácson explicit módon nem leírt, kis-skálájú folyamatokat **parametrizáljuk**

$$\frac{\partial u}{\partial t} + u \frac{\partial u}{\partial r} + \frac{v}{r} \frac{\partial u}{\partial \lambda} + w \frac{\partial u}{\partial z} - \frac{v^2}{r} - fv = -\frac{1}{\rho} \frac{\partial p}{\partial r},$$

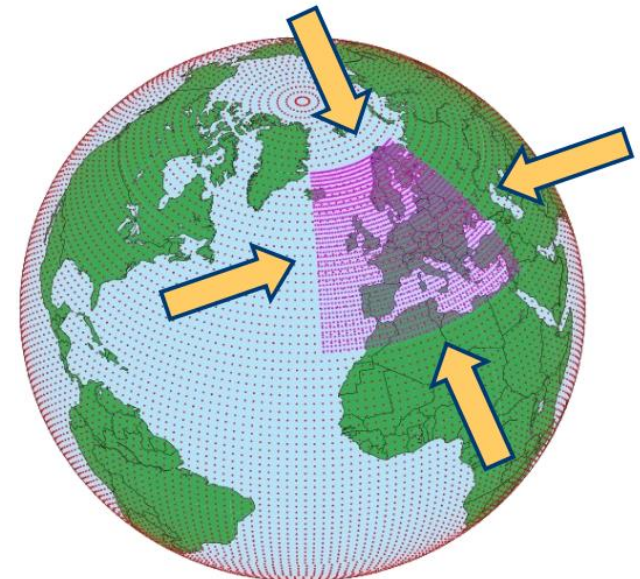
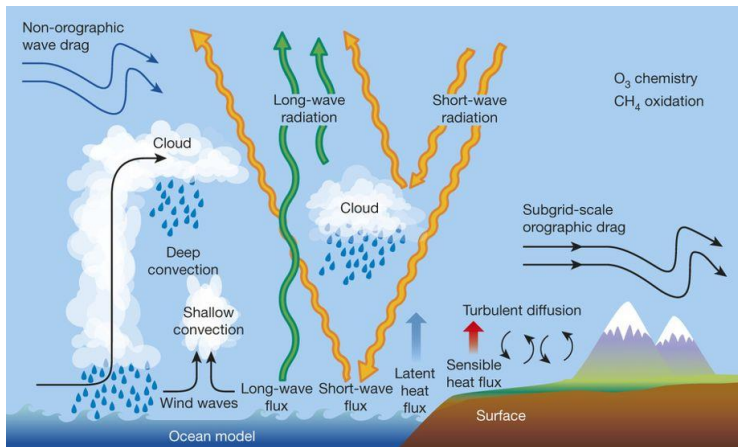
$$\frac{\partial v}{\partial t} + u \frac{\partial v}{\partial r} + \frac{v}{r} \frac{\partial v}{\partial \lambda} + w \frac{\partial v}{\partial z} + \frac{uv}{r} + fu = -\frac{1}{\rho} \frac{\partial p}{\partial \lambda},$$

$$\frac{\partial w}{\partial t} + u \frac{\partial w}{\partial r} + \frac{v}{r} \frac{\partial w}{\partial \lambda} + w \frac{\partial w}{\partial z} = -\frac{1}{\rho} \frac{\partial p}{\partial z} - g,$$

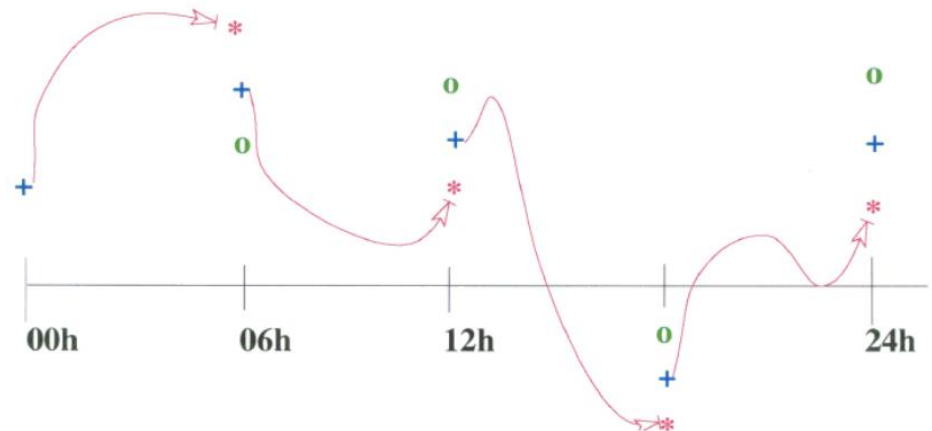
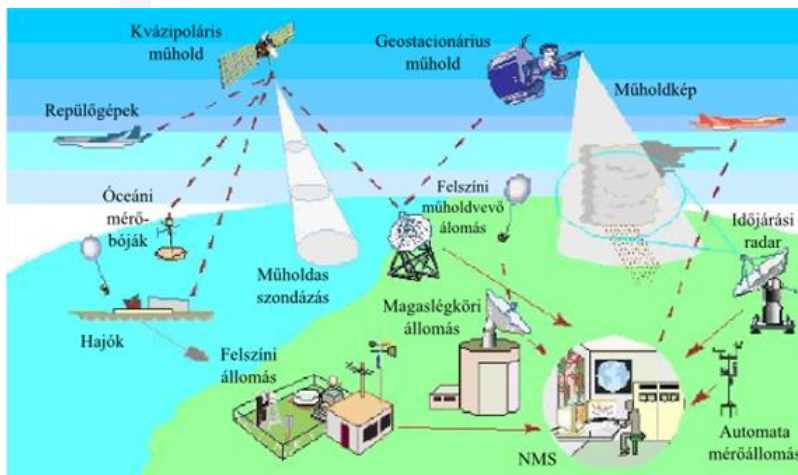
$$\frac{\partial \rho}{\partial t} + \frac{1}{r} \frac{\partial \rho r u}{\partial r} + \frac{1}{r} \frac{\partial \rho v}{\partial \lambda} + \frac{\partial \rho w}{\partial z} = 0,$$

$$\frac{\partial \theta}{\partial t} + u \frac{\partial \theta}{\partial r} + \frac{v}{r} \frac{\partial \theta}{\partial \lambda} + w \frac{\partial \theta}{\partial z} = \dot{\theta}$$

$$\rho = p_* \pi^{\frac{1}{\kappa} - 1} / (R_d \theta)$$

- Az adatasszimiláció célja:
  - **Objektív analízis készítése** (NWP kezdeti feltételének meghatározása)
  - **Modell minőségének javítása** (légkör kaotikus jellege miatt)
- Az adatasszimilációs ciklusban felhasznált információk:
  - **Megfigyelések** (Minél többet szeretnénk figyelembe venni)
  - **First-guess vagy background** információ (előző modellfutás rövid-távú előrejelzése)

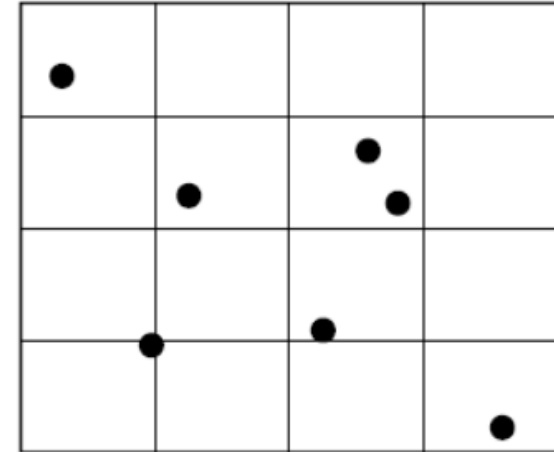

hátter mező + új megfigy. ----> kezdeti feltétel

- A variációs módszer célja a $\mathbf{J}(\mathbf{x})$ veszteségfüggvény minimalizálása

$$J(\mathbf{x}) = \underbrace{(\mathbf{x} - \mathbf{x}_b)^T \mathbf{B}^{-1} (\mathbf{x} - \mathbf{x}_b)}_{J_b} + \underbrace{(\mathbf{y} - H[\mathbf{x}])^T \mathbf{R}^{-1} (\mathbf{y} - H[\mathbf{x}])}_{J_o}$$

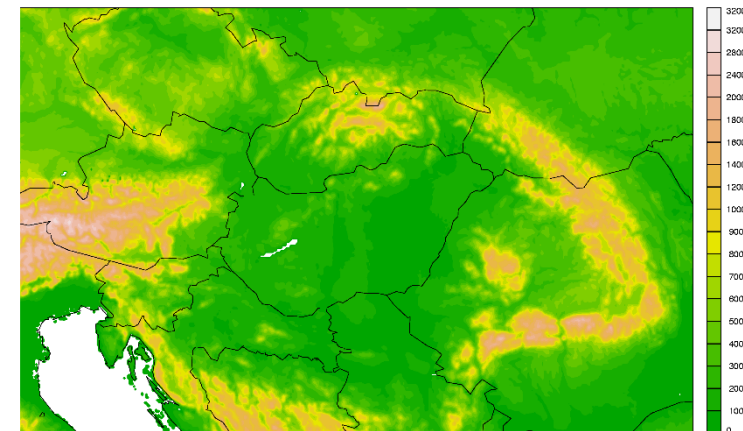
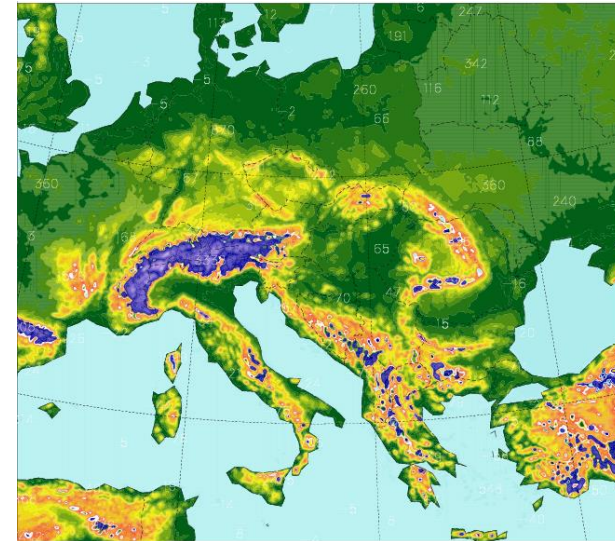
- $\mathbf{y}$ – megfigyelési vektor
- $\mathbf{x}$ – modell állapot vektor
- $\mathbf{R}$ – megfigyelési hiba kovariancia mátrix; feltételezzük, hogy a megfigyelések hibái térben korrelálatlanok
- $\mathbf{B}$ – háttér hiba kovariancia mátrix
- $\mathbf{H}$ – nemlineáris megfigyelési operátor, a modell állapotvektora és a megfigyelések között teremt kapcsolatot

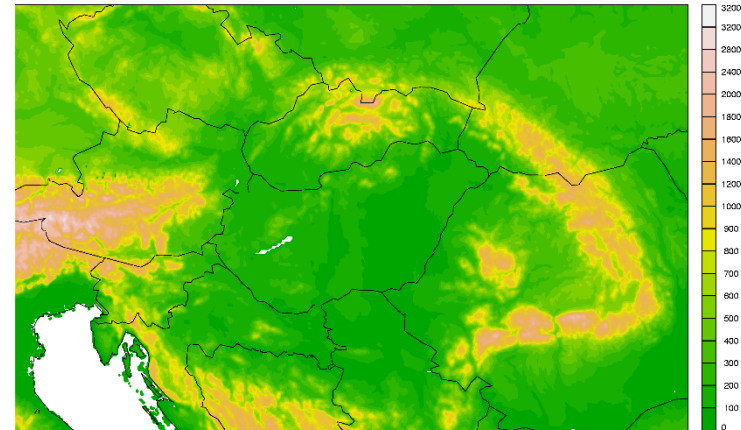
Regionális NWP az OMSZ-nál

- **ALADIN** modell (4-szer naponta, 8km felbontás)
→
→
→
- **ALADIN-EPS** (18UTC-kor, 11 tag) –
valószínűségi információ és produktumok
→
→
→
→
→
→
→
→
→
→
- **AROME** (8-szor naponta, 2.5km felbontás) –
nem-hidrosztatikus, konvekciót leíró modell
→
→
→
→
→
→
→
→
→

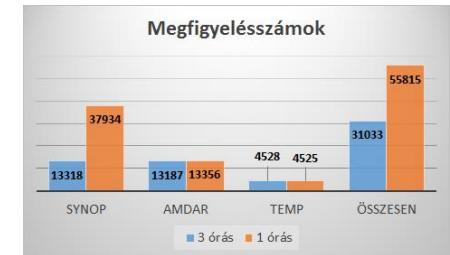

- **AROME** modell
  - Naponta nyolcszor
(00, 06, 12, 18 UTC-kor +48 órára;
03, 09, 15, 21 UTC-kor +36 órára)
  - 2.5km horizontális felbontás
  - 60 vertikális szint
  - 60s időlépcső
  - ECMWF HRES modellhez van csatolva
  - **3-órás légköri 3D-VAR asszimilációs ciklus:**
    - Konvencionális megfigyelések (SYNOP, TEMP, AMDAR, SHIP) és GNSS ZTD
  - Optimális interpoláció a felszíni analízis készítéshez

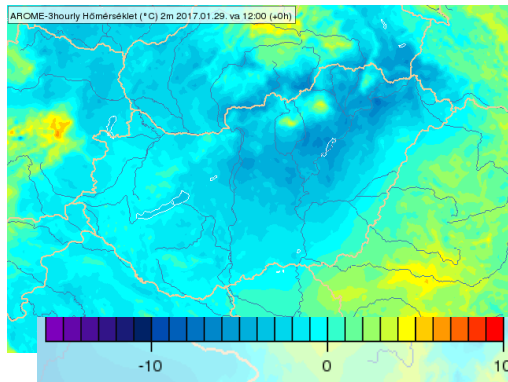
1-órás asszimilációs ciklus

- Rapid Update Cycle (RUC)
- Több megfigyelést lehet felhasználni
- Főleg a 0-12 órás előrejelzési időtávon javít
Téli helyzetekben nagyobb a hatása

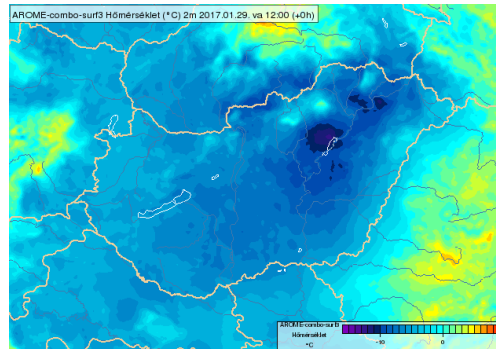

Esettanulmány: 2017. január 29. 12 UTC

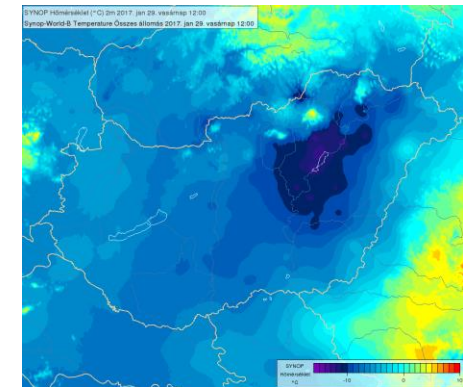
Operatív AROME

AROME RUC

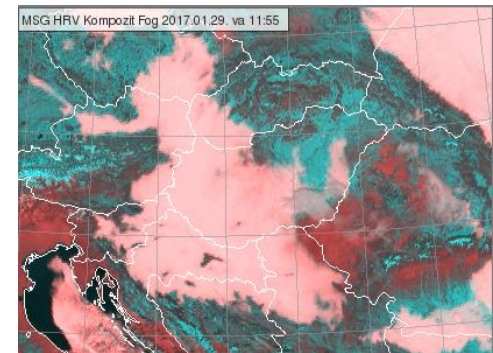
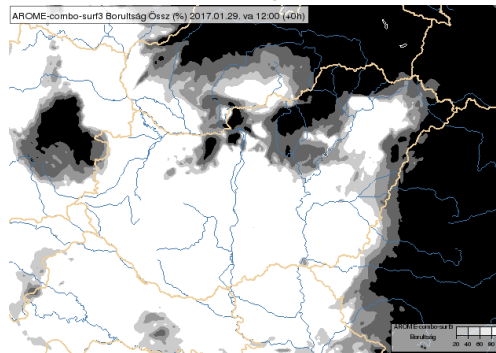
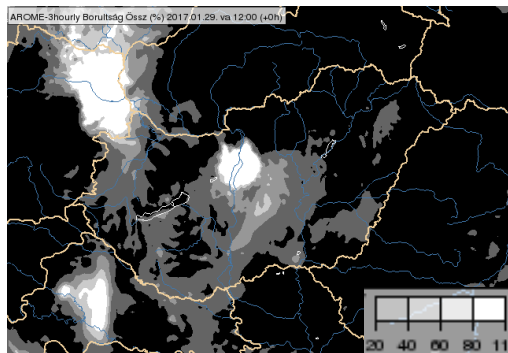

Megfigyelés

2 m-es hőmérséklet [°C]

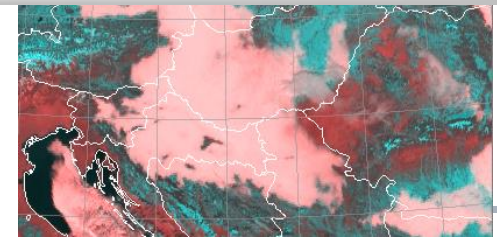
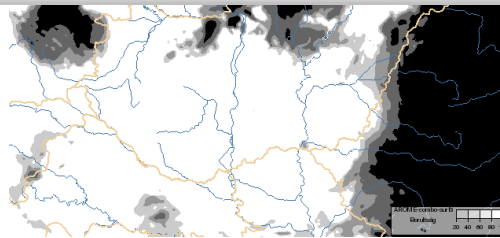
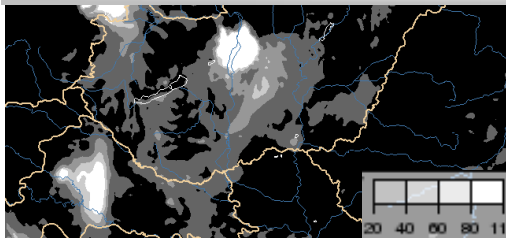
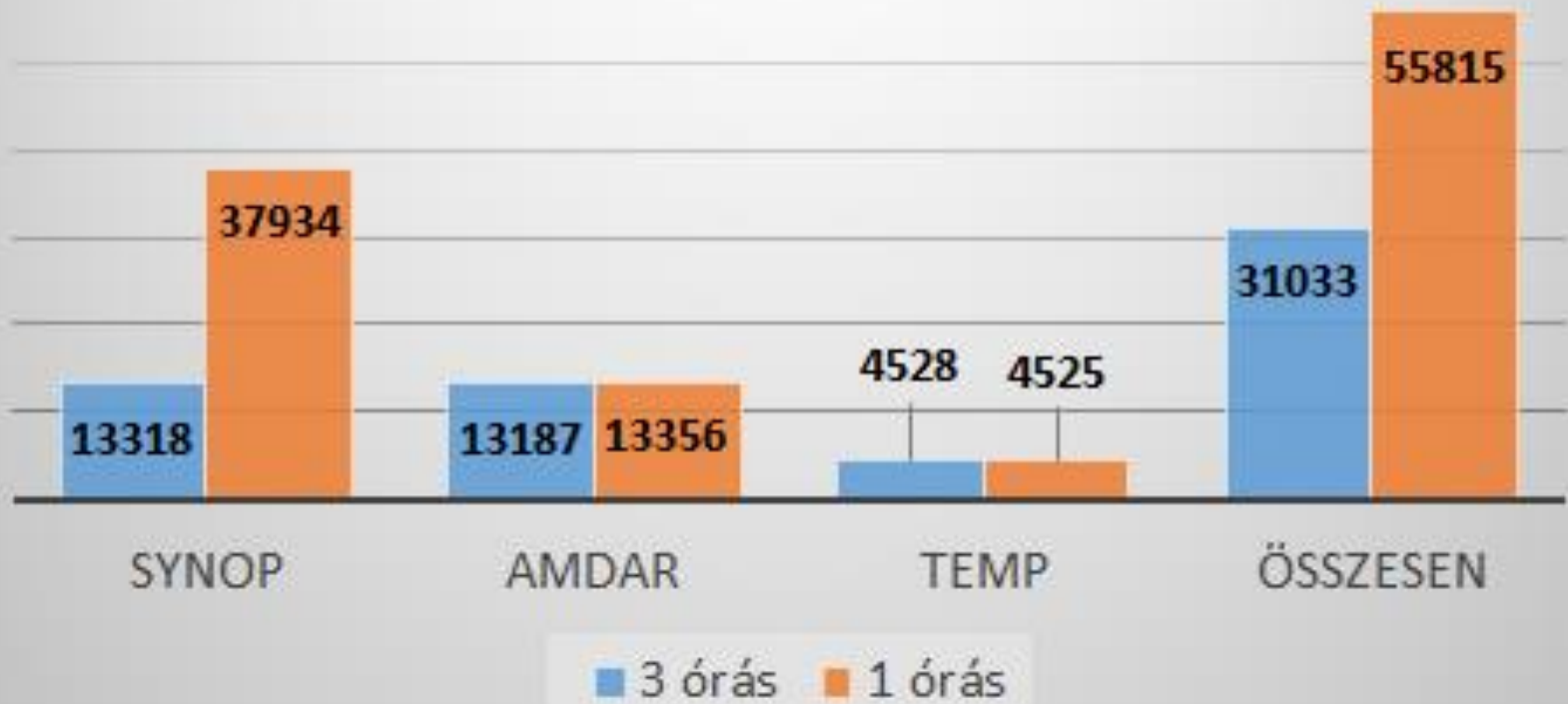
Borultság [%]

1-órás asszimilációs ciklus

• Rapid Update Cycle (RUC)

Megfigyelésszámok

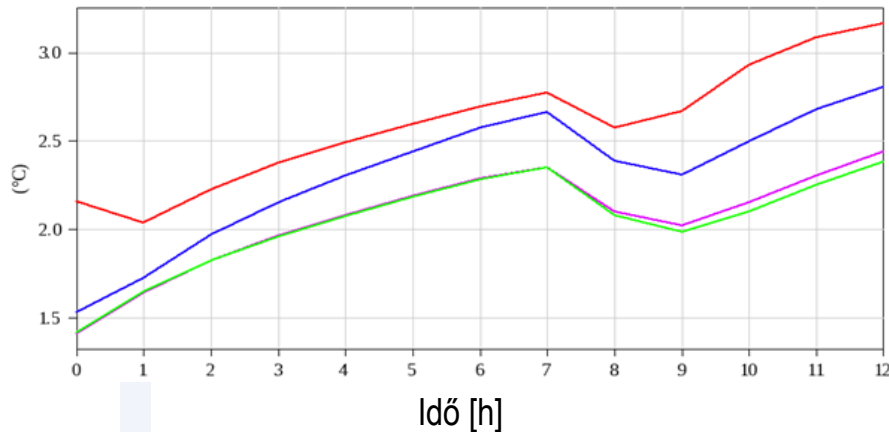

1-órás asszimilációs ciklus

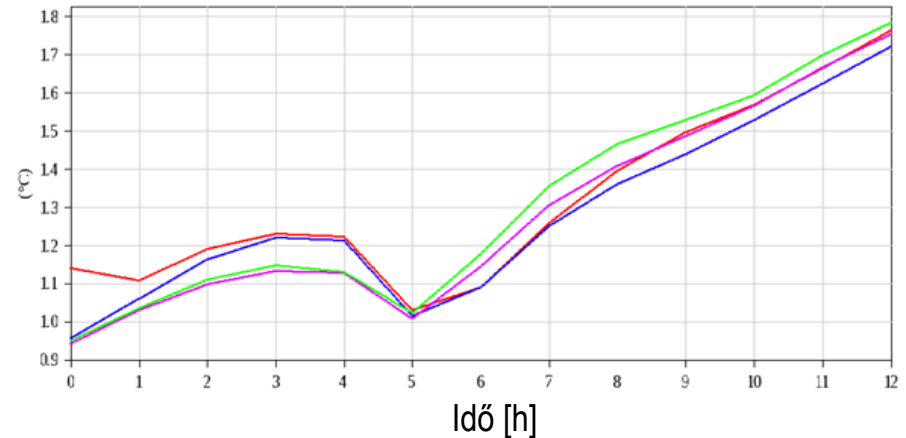
- Rapid Update Cycle (RUC)
- Több megfigyelést lehet felhasználni
- Főleg a 0-12 órás előrejelzési időtávon javít
Téli helyzetekben nagyobb a hatása
- Tesztek a sűrűbb légköri és ritkább felszíni asszimilációra vonatkozóan

2-méteres hőmérséklet RMSE [°C]

2017. január 8. – február 6. 00 UTC

2019. május 4. – június 2. 00 UTC

3-óránkénti adatasszimiláció (operatív)

Óránkénti adatasszimiláció

Óránkénti magaslégtörri & 3-óránkénti felszíni

Óránkénti magaslégtörri & 6-óránkénti felszíni

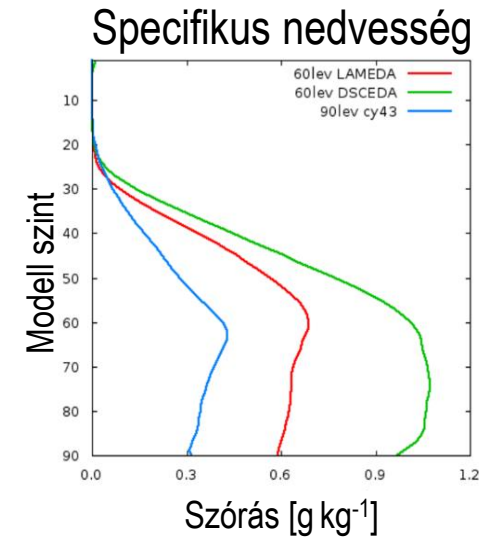
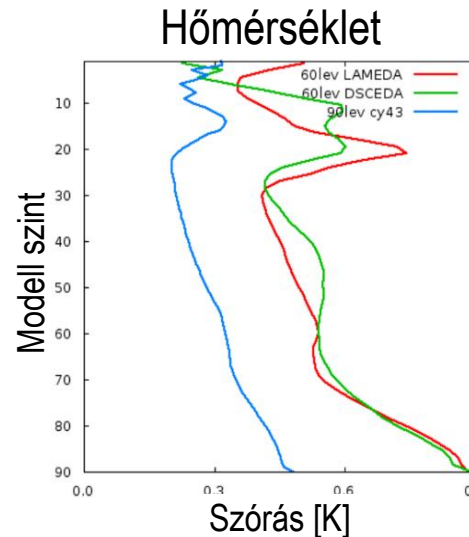
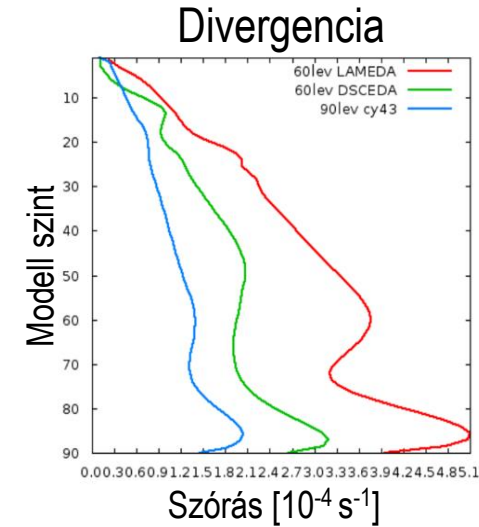
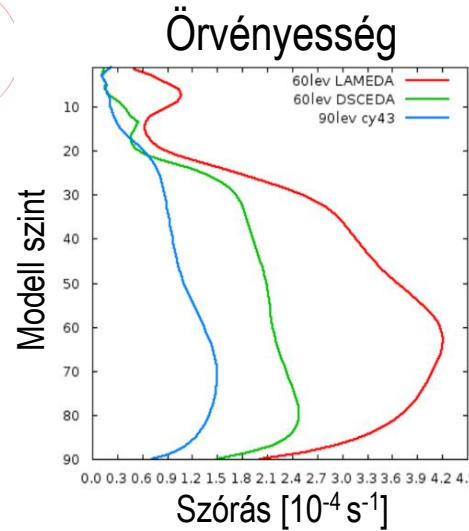

Háttérhibák újraszámítása

$$J(x) = \underbrace{(x-x_b)^T \mathbf{B}^{-1} (x-x_b)}_{J_b} + \underbrace{(y-H[x])^T \mathbf{R}^{-1} (y-H[x])}_{J_o}$$

- **B** – háttér hiba kovariancia mátrix újraszámítása
  - 60 helyett 90 modellszintet szeretnénk használni a jövőben
  - Ensemble Adatasszimiláció (EDA) 4 tag
  - 4 évszak 2-hetes tesztidőszakaiból vett mintából számolunk

„Jelenlegi” B-mátrix 60 szinttel
EDA B-mátrix 60 szinttel
Leskálázott B-mátrix 90 szinttel

Új megfigyelés típusok bevonása

• GNSS ZTD

- Operatív alkalmazás 2018 óta
- Cseh, lengyel és magyar adatok (E-GVAP) felhasználása
- Nyáron pozitív hatás az előrejelzés első 12 órájában, télen neutrális

• Radaradatok

- Kiemelt fejlesztési irány LACE-en belül
- OPERA HDF5 fájlok felhasználása
- Adat előfeldolgozás és homogenizáció

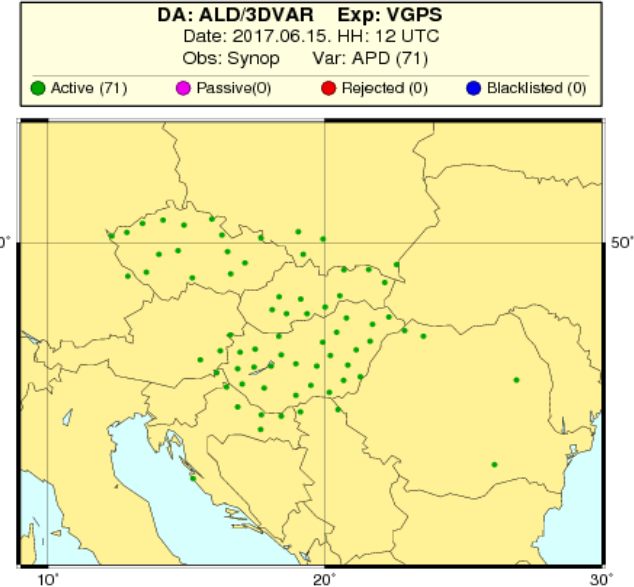
• Mode-S

- Szlovén adatokat már használunk, cseheket tesztelünk
- Cél: magyar adatokkal bővíteni

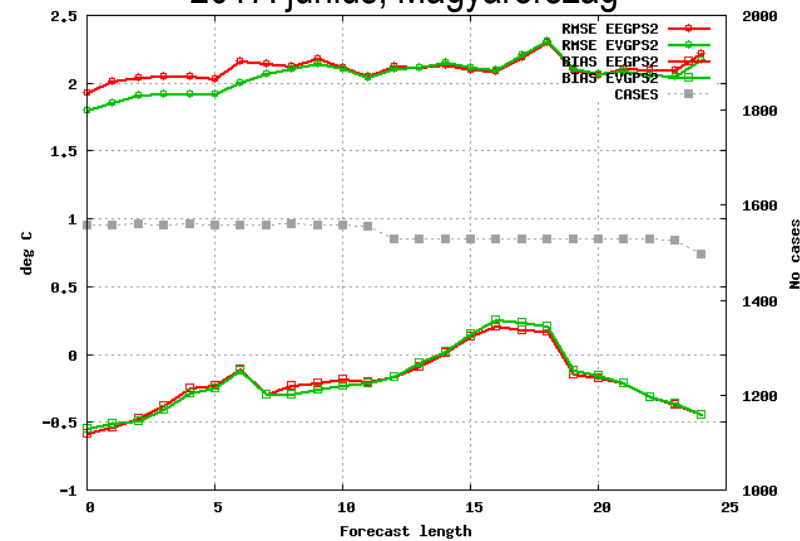
• AMDAR

- Cél: minél több légitársaság, minél több nedvesség szenzor

• MSG/GEOWIND AMV

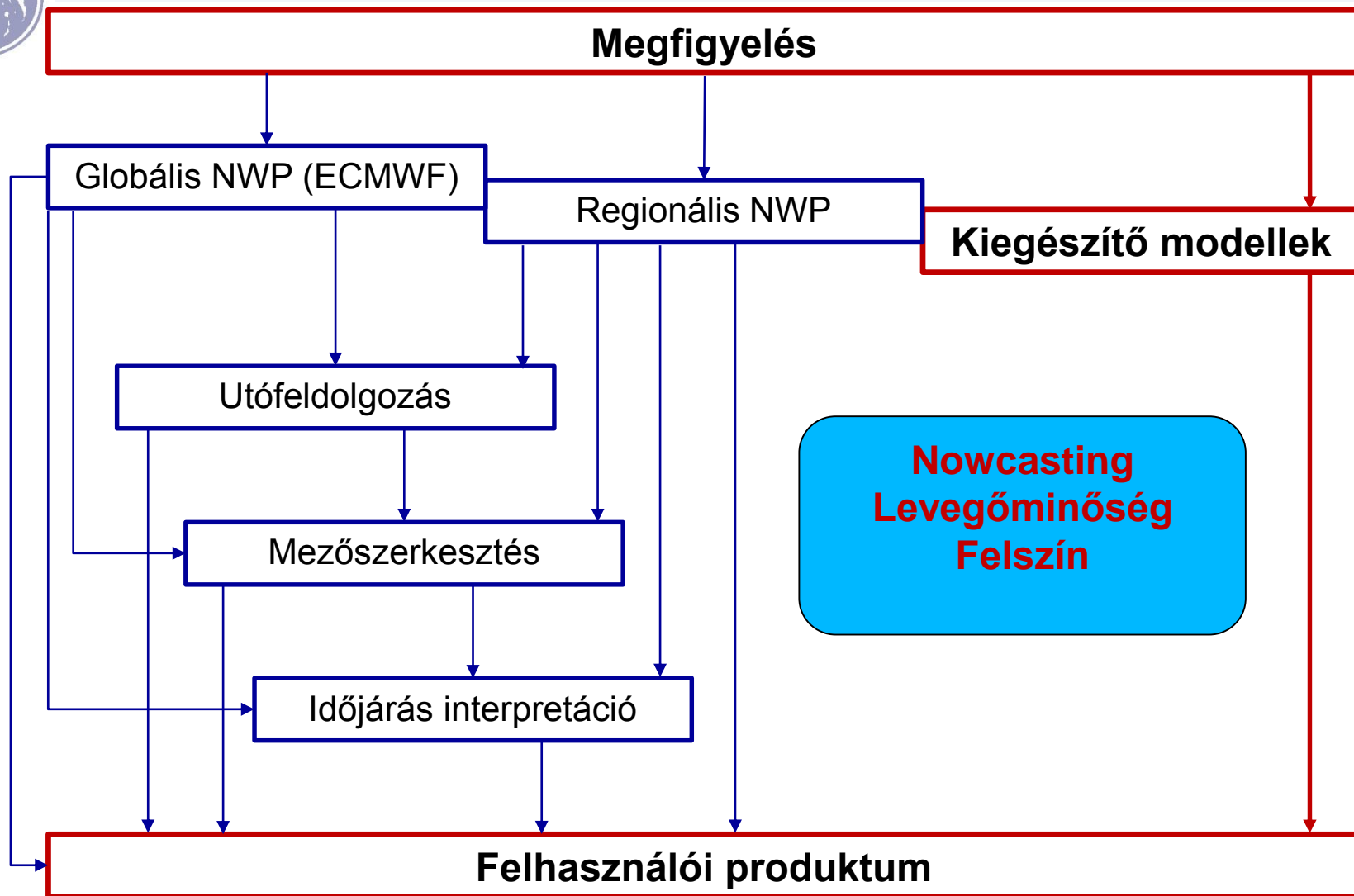

Harmatpont RMSE és bias [°C]
2017. június, Magyarország

Modellezés

• Nowcasting - MEANDER

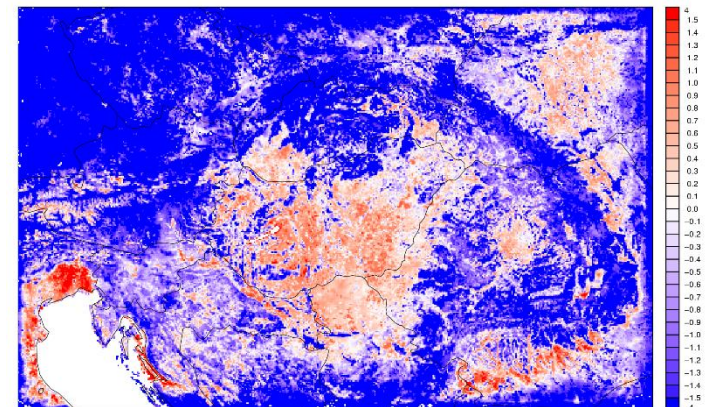
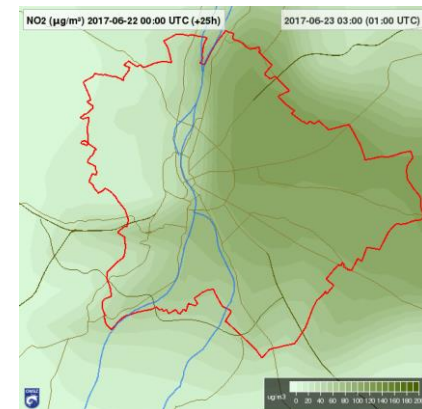
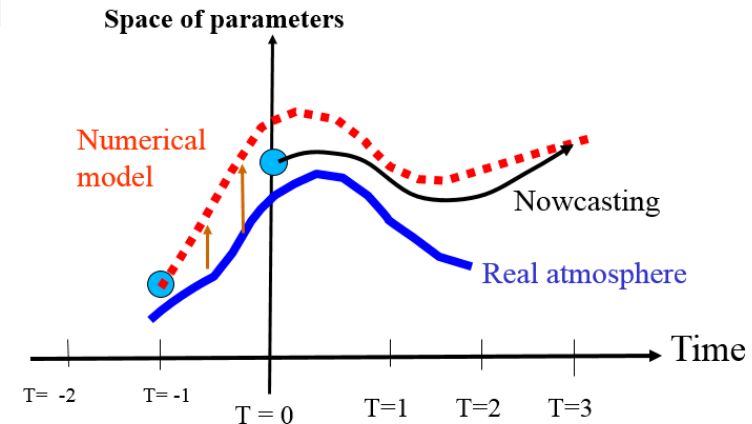
- ECMWF leskálázása WRF modellel
- Nowcasting analízis elkészítése radar adatok figyelembe vételével
- 3-órás lineáris előrejelzés futtatása 15 percenként

• Levegőminőség - CHIMERE

- 3D-s euler-i modell
- Naponta fut az OMSZ-nál levegőminőség előrejelzés céljából
- LIFE projekt keretein belül 14 hazai nagyvárosra tervezzük futtatni

• Felszín – SURFEX

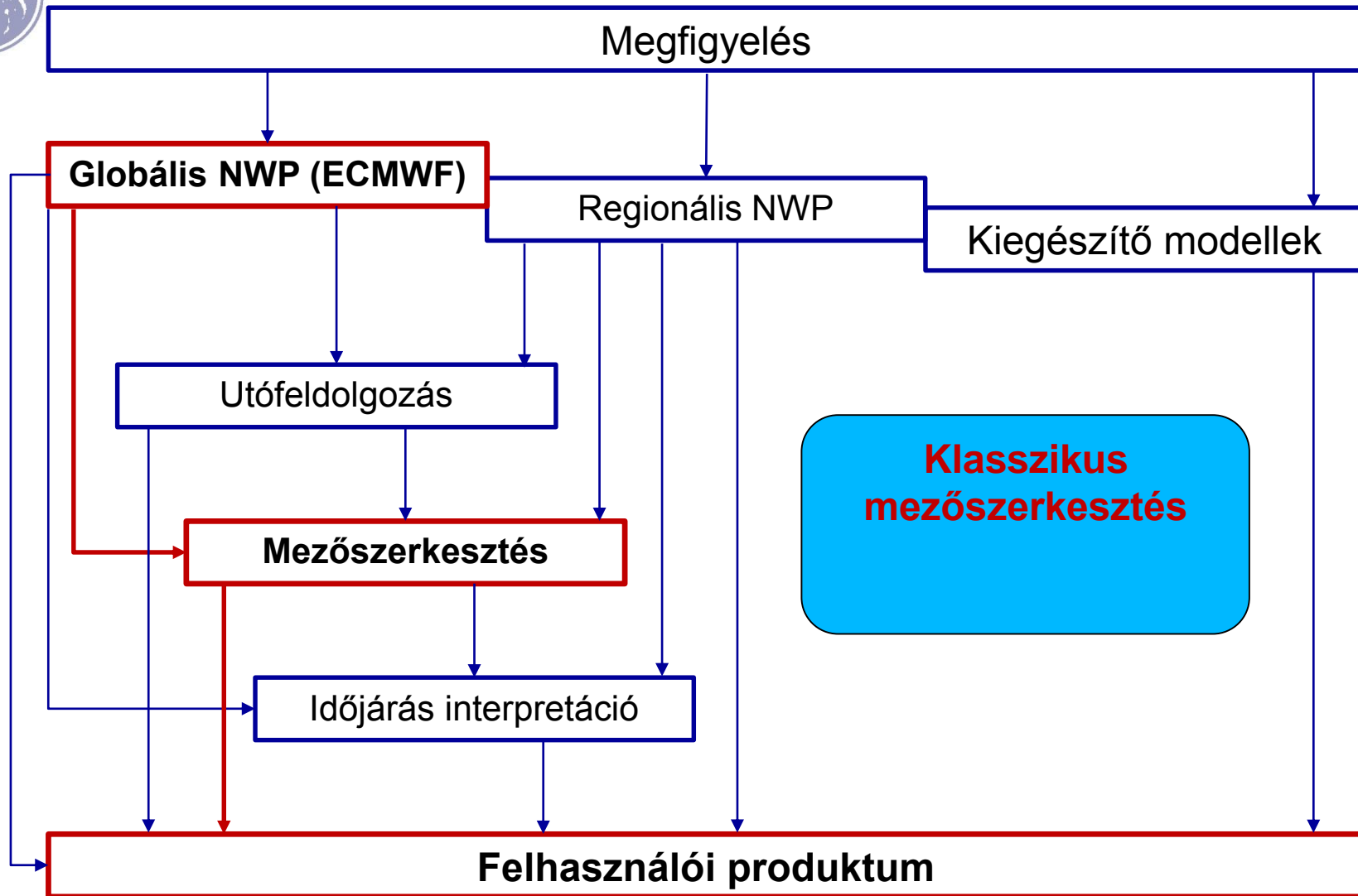
- Az AROME-hoz is csatolt modell off-line módon is futtatható
- Műholdas adatok (talajnedvesség, LAI) asszimilációja Kalman-filterrel

Utófeldolgozás és mezőszerkesztés

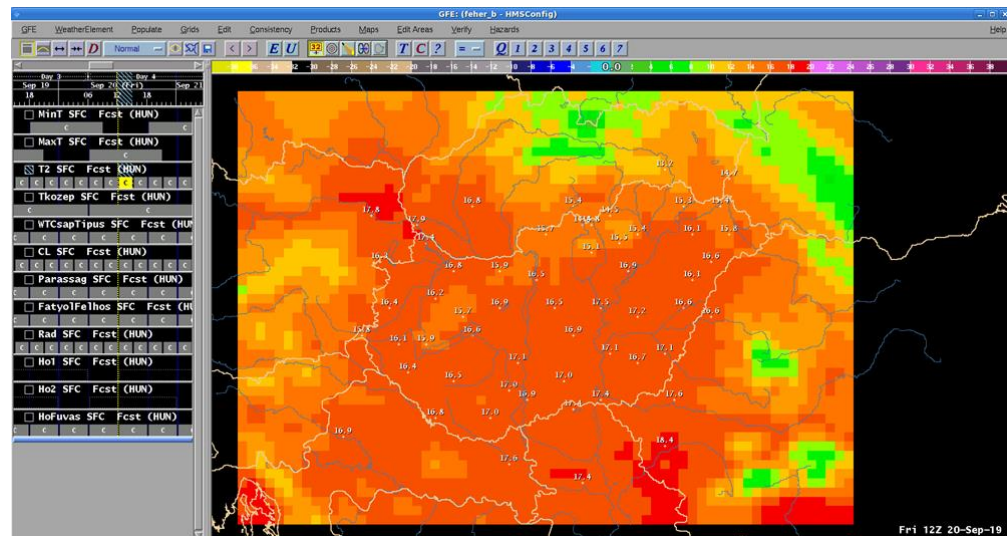

**Klasszikus
mezőszerkesztés**

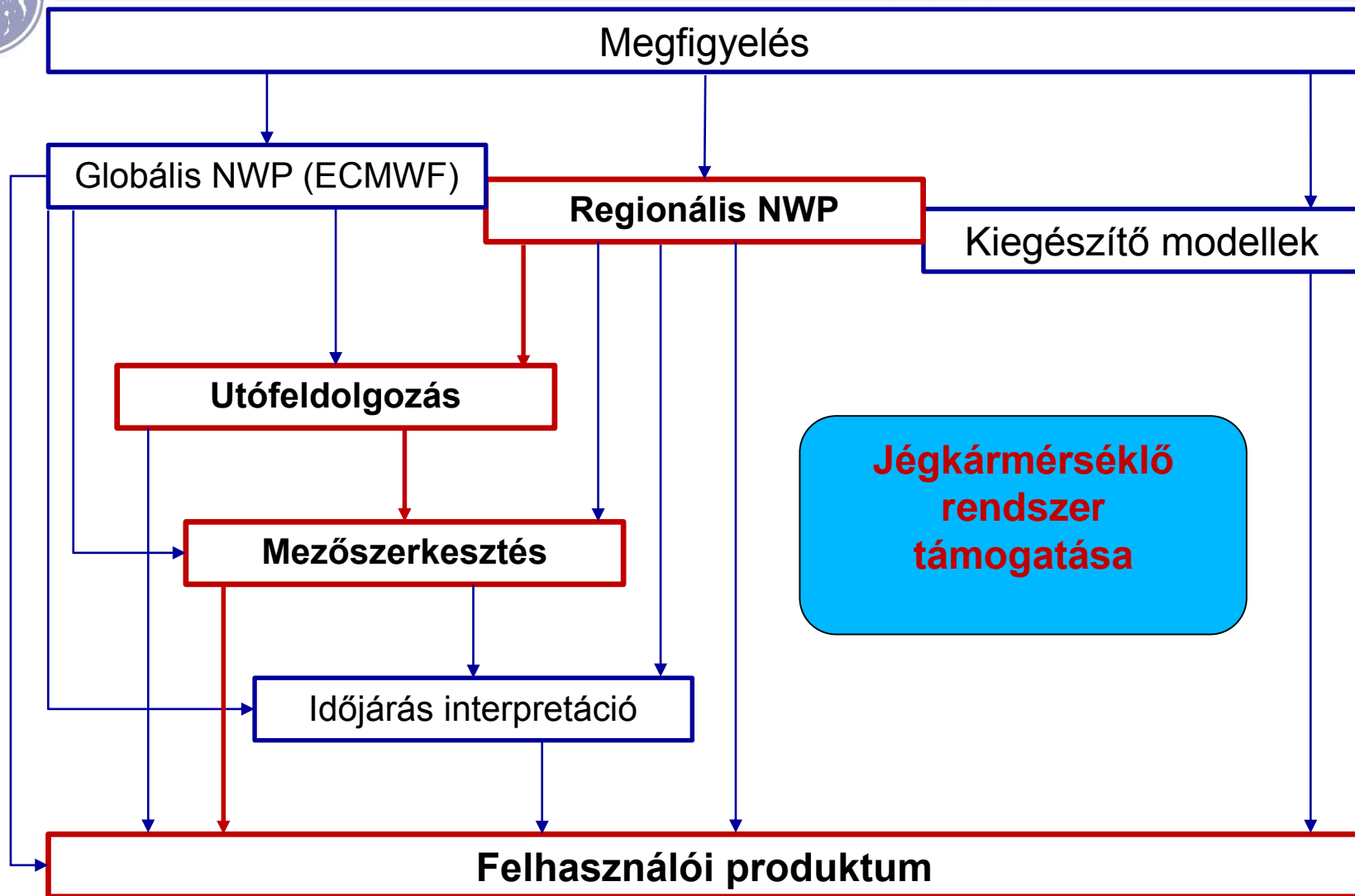
Klasszikus mezőszerkesztés

- **Mezőszerkesztés:**
  - Naponta kétszer (LT 11, LT 23 körül), jellemzően modell változók pontosítására
  - **FOCUS adatbázisba** kerül – számos szolgáltatás alapja
- **Szerkesztett mezők:**
  - **Tmin, Tmax** (ezeken keresztül összes 2mT mező módosul)
  - **Csapadéktípus:** eső, zivatar, szitálás, ónos szitálás, ónos eső, hószállingózás, havazás, havas eső
  - **Felhőzet** (ezen keresztül módosul a globálsugárzás)
  - **Párasság, köd**
  - **Hóvastagság:** friss hóréteg 48 órára előre
  - **Hófúvás**

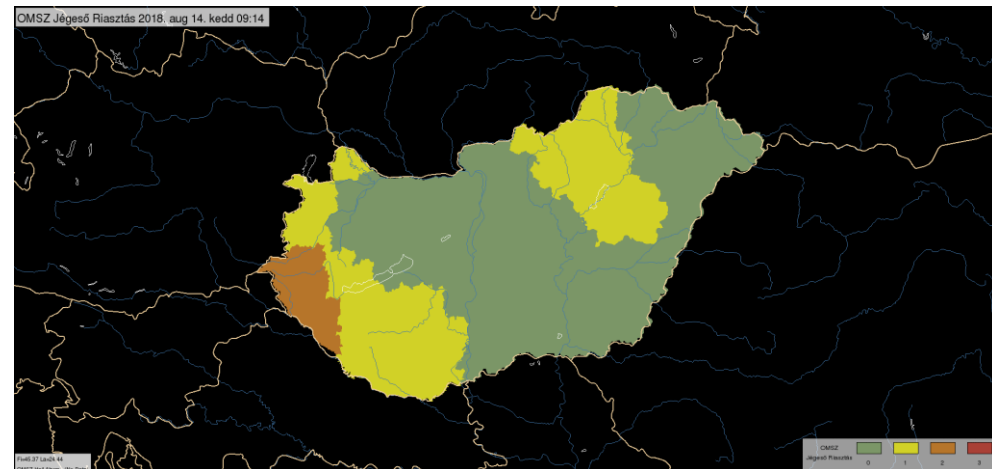
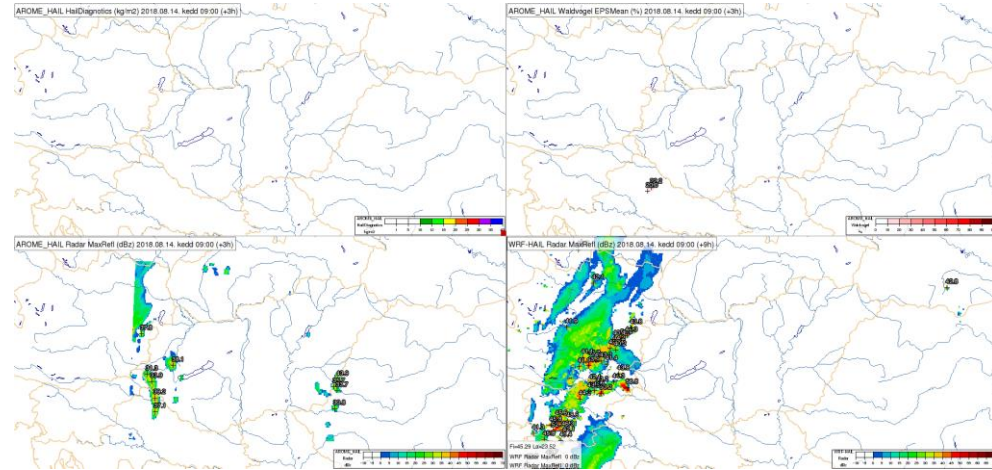
Utófeldolgozás és mezőszerkesztés

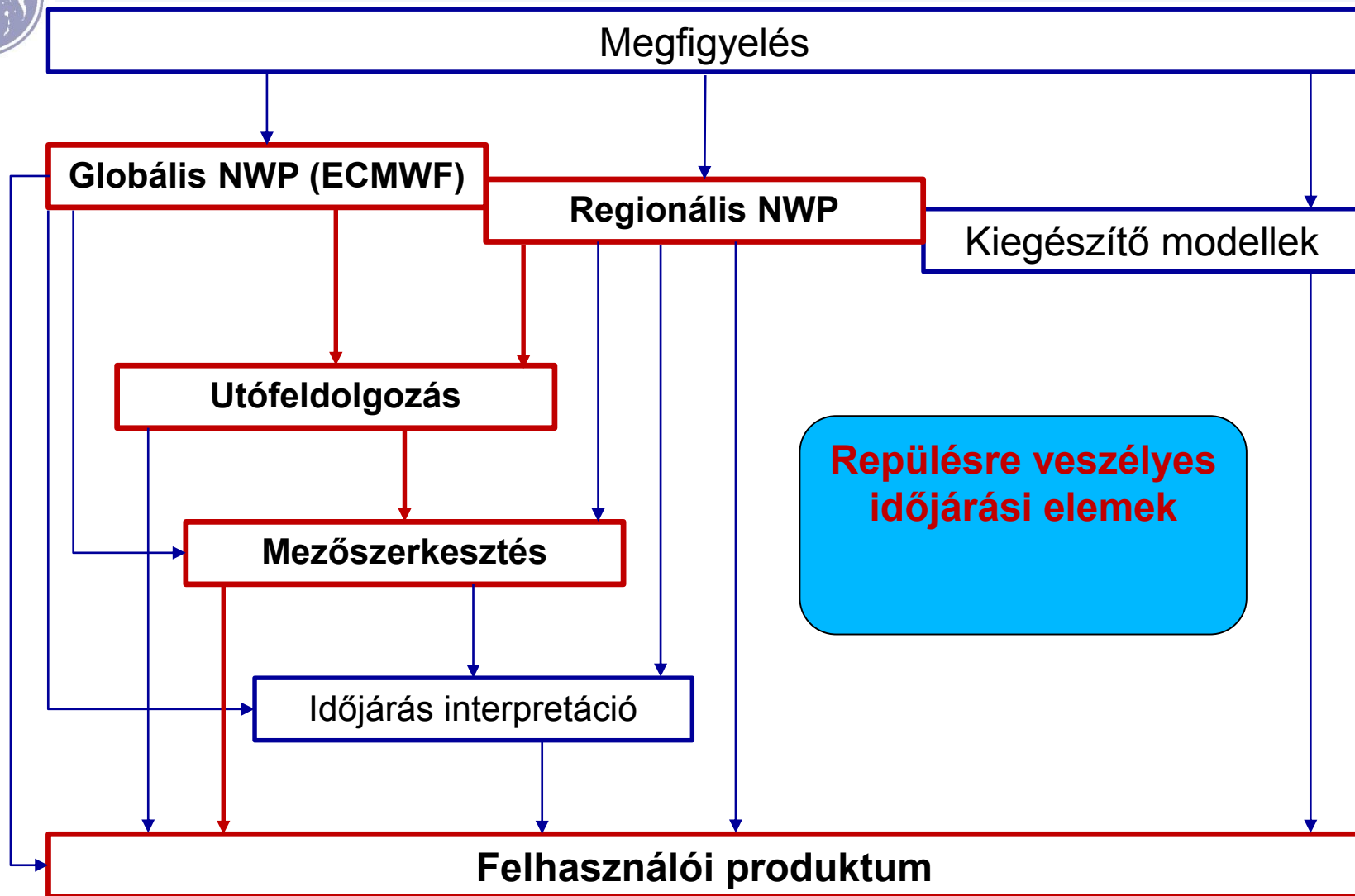
Jégekármérséklő rendszer támogatása

- **Nyers modell előrejelzések**
- **Utófeldolgozás**
  - Jegesedés feltételeinek vizsgálata
    - Futásonként és rácspontonként
  - Jégvalószínűség becslése
    - Több futásból járásra
  - Kategóriákba történő besorolás
- **Mezőszerkesztés**
  - A járási riasztási térképre történik

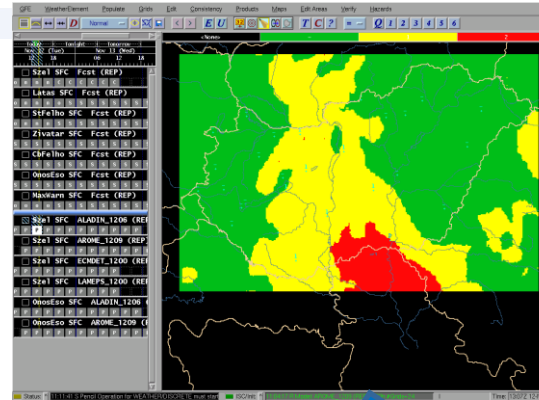
Utófeldolgozás és mezőszerkesztés

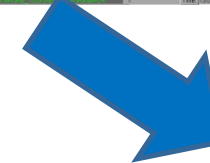

Repülésre veszélyes időjárás – áttekintő térkép

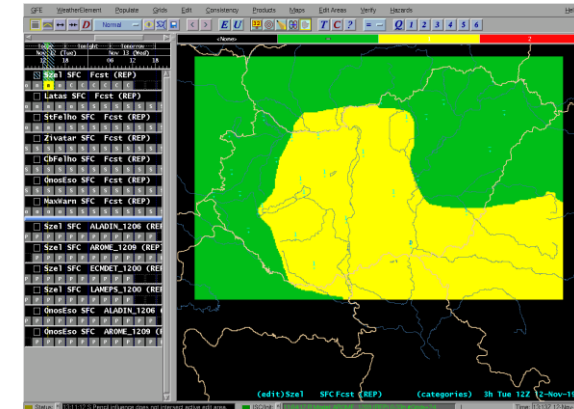
- **Választható modell háttér**
  - PI. ECMWF vagy ALADIN vagy AROME
- **Utófeldolgozás**
  - Esetenként statisztikus utófeldolgozás
    - PI. ónos eső számításánál
  - Kategóriás előrejelzés származtatása
- **Mezőszerkesztés**
  - Kategóriás térképre történik elemenként
- **Produktum generálás**
  - Összesített veszélyjelzési áttekintő térkép
  - aviation.met.hu

Modell által felajánlott kategóriás szélelőrejelzés

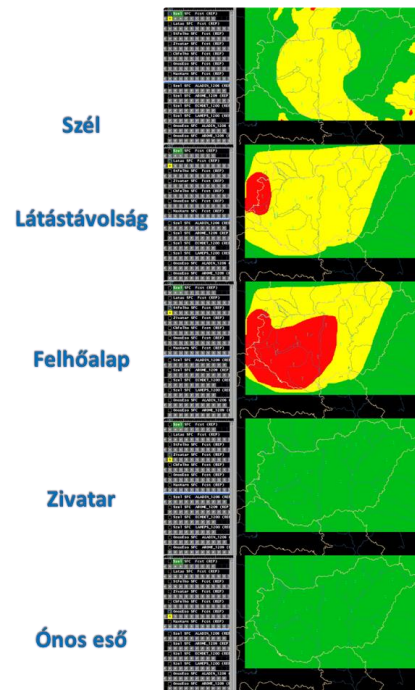
Előrejelző szakember által készített előrejelzés

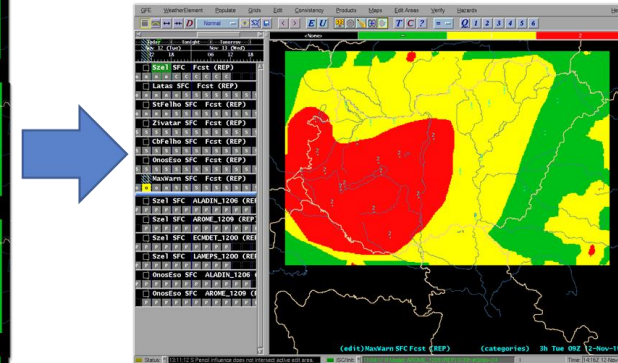

Repülésre veszélyes időjárás – áttekintő térkép

- **Választható modell háttér**
  - PI. ECMWF vagy ALADIN vagy AROME
- **Utófeldolgozás**
  - Esetenként statisztikus utófeldolgozás
    - PI. ónos eső számításánál
  - Kategóriás előrejelzés származtatása
- **Mezőszerkesztés**
  - Kategóriás térképre történik elemenként
- **Produktum generálás**
  - Összesített veszélyjelzési áttekintő térkép
  - aviation.met.hu

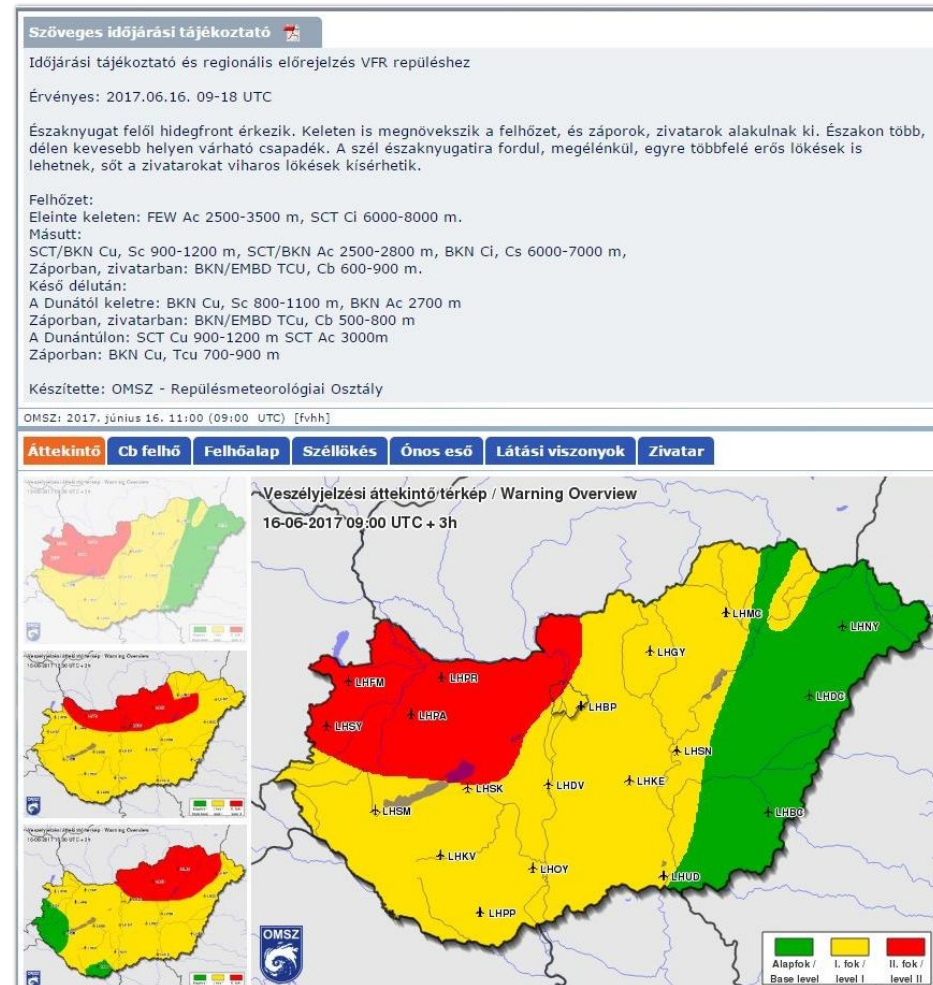
A repülésre veszélyes időjárás áttekintő térképe

Repülésre veszélyes időjárás – áttekintő térkép

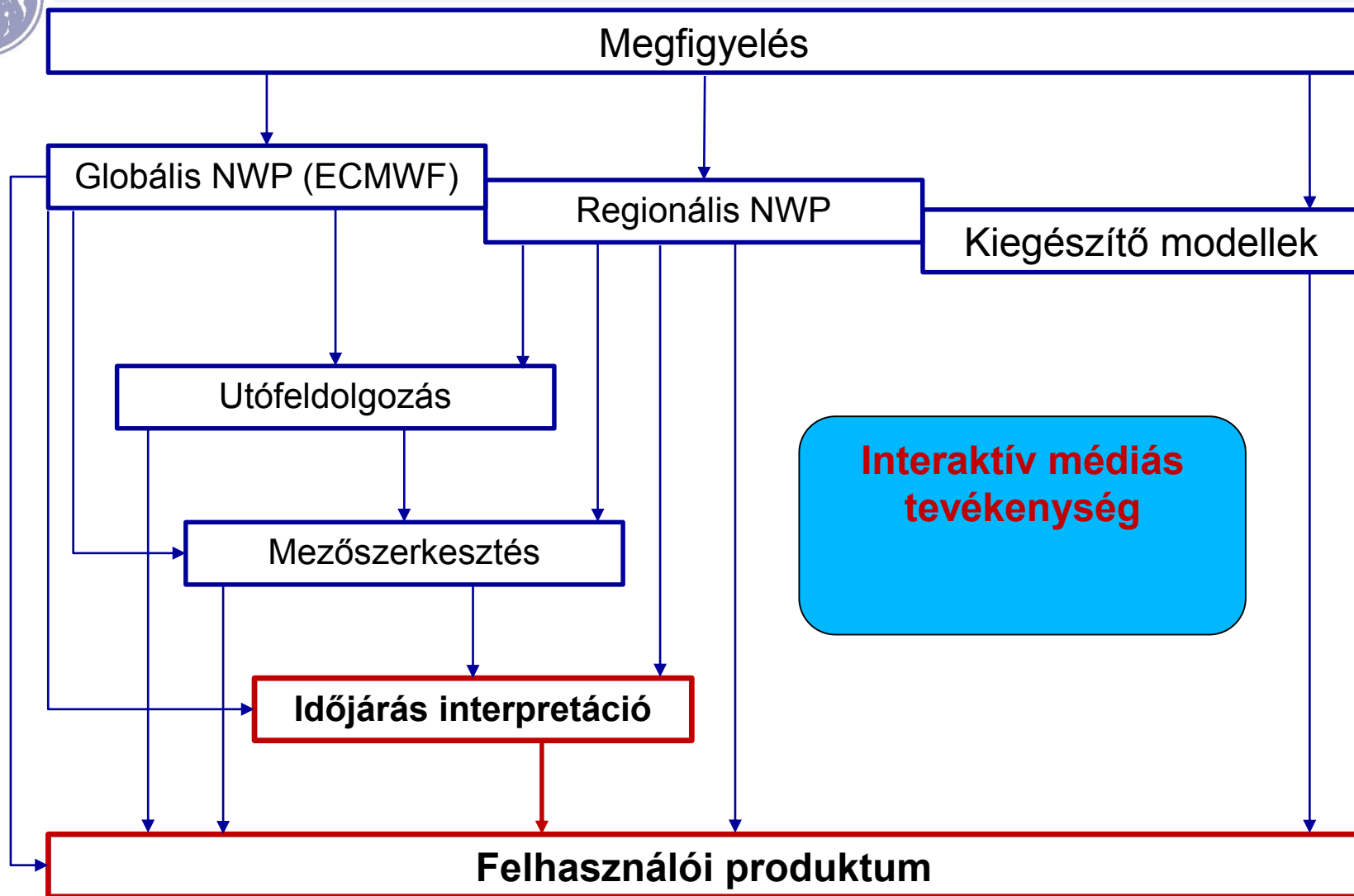
- **Választható modell háttér**
  - PI. ECMWF vagy ALADIN vagy AROME
- **Utófeldolgozás**
  - Esetenként statisztikus utófeldolgozás
    - PI. ónos eső számításánál
  - Kategóriás előrejelzés származtatása
- **Mezőszerkesztés**
  - Kategóriás térképre történik elemenként
- **Produktum generálás**
  - Összesített veszélyjelzési áttekintő térkép
  - aviation.met.hu

Időjárás interpretáció

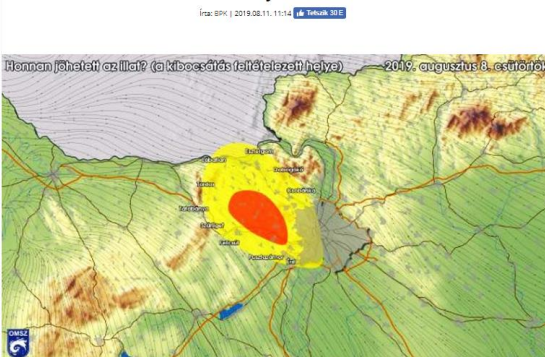

- Tájékoztatás tevékenység 3 fő iránya:
  - Tartalmilag-formailag megújult, de „hagyományos” tájékoztatás, klasszikus időjárás-jelentés
  - ismeretterjesztő anyagok közérthető nyelvezettel, szemléletesen
  - bulvárosabb, könnyedebb, de felkapott témák

Előrejelzett maximumhőmérséklet (°C) és időkép 2019. május 18. szombat

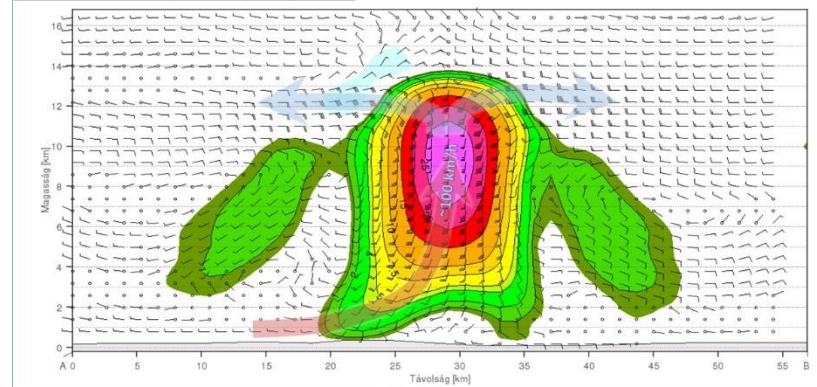

Kiszámolták honnét jött a Szélszág Budapestre és környékére

Már a Pest Megyei Kormányhivatal is vizsgálatot folytat a Budapestet és környékét betérítő bűz miatt. Zsámbékra és Pátyra még szombat este is trágyaszagot vitt a szél. Korábban erős bűzre panaszkodtak, Budaörsön, Telkiben, Törökbálinton, Pilisvörösváron, a fővárosban, sőt még Dunaharaszton és Szentendrén is sokan érezték a szagot.

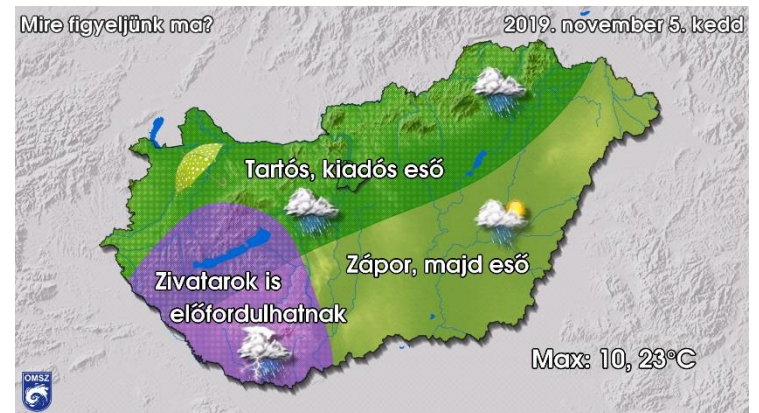
AROME VertVelocity (m/s) 2019. jún. 16. vasárnap 12:00 (+30h)
AROME Wind-VSC (uv, w) (m/s) 2019. jún. 16. vasárnap 12:00 (+30h)

- Tájékoztató szemlélet újragondolása:
  - Kötetlen tartalom
  - Egyszerűség, közérthetőség
  - Valószínűségi szemléletmód
  - Saját vizualizációs rendszerünk (HAWK) képességeinek kiaknázása
  - Közösségi média használata
    - YouTube csatorna
    - Facebook megosztások

(Legalább) naponta készülő időjárás-jelentés
YouTube videón, Facebookon megosztva

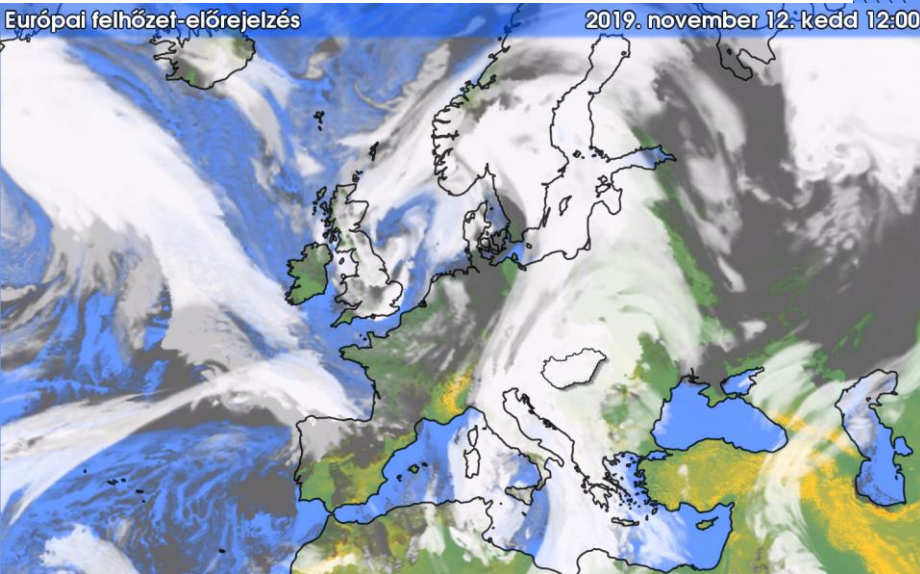

Mire figyeljünk ma?

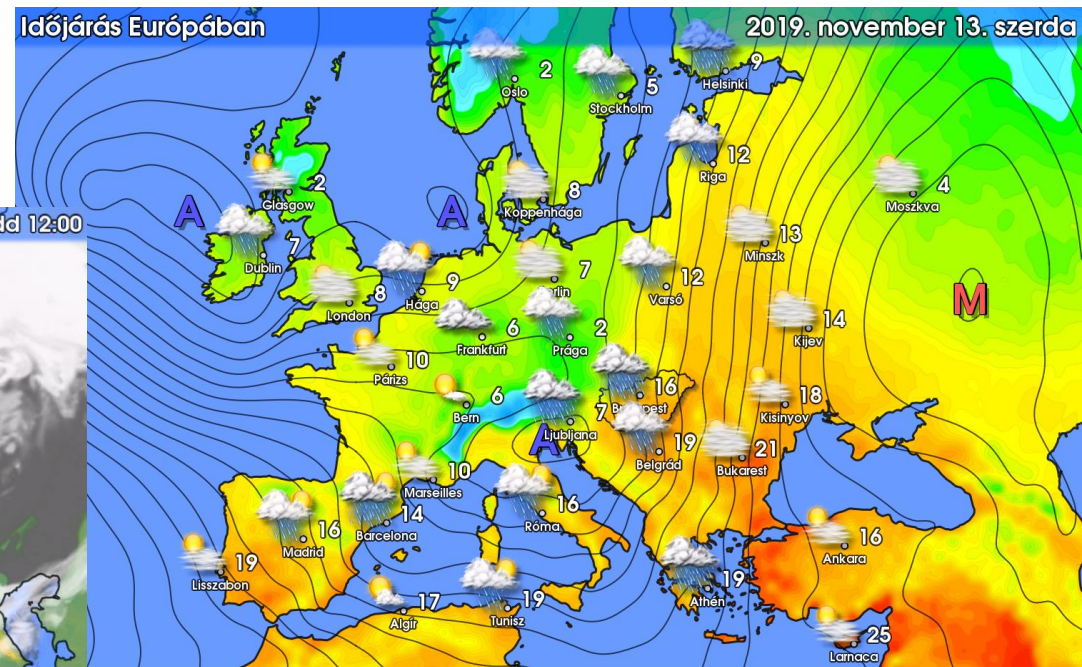

Interaktív médiás tevékenység

- HAWK3 képességeire épülő képi megjelenítés, Európa

Műholdkép-szimuláció

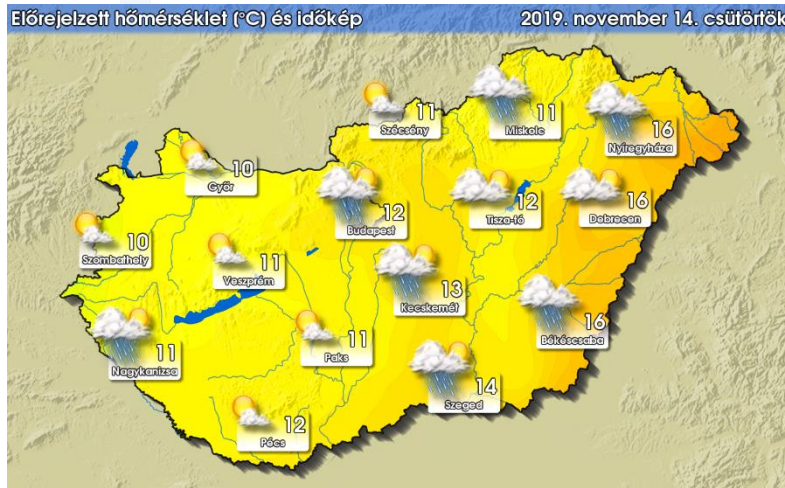

Hőmérséklet + piktogramos időkép előrejelzés

Interaktív médiás tevékenység

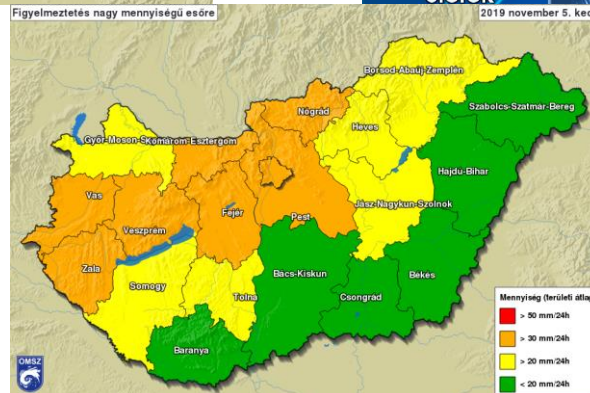
- HAWK3 képességeire épülő képi megjelenítés, Magyarország

Piktogramos napi/napszakos előrejelzés

Pontszerű előrejelzés

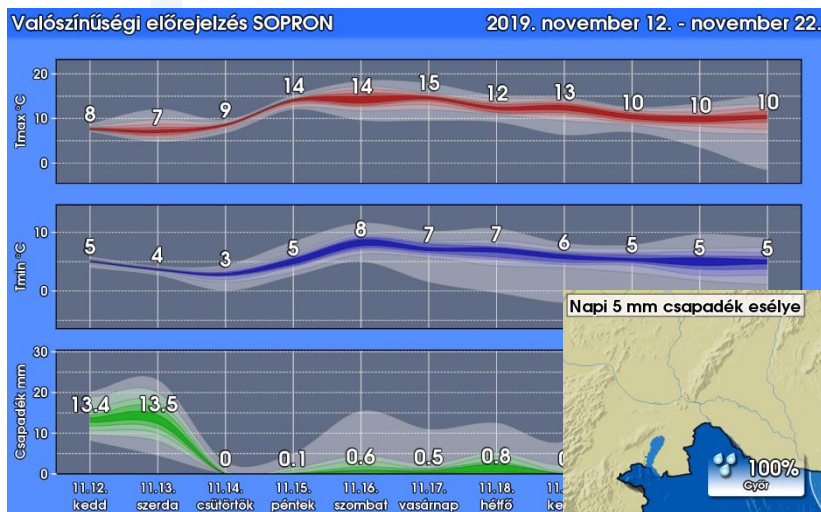

Veszélyjelzés

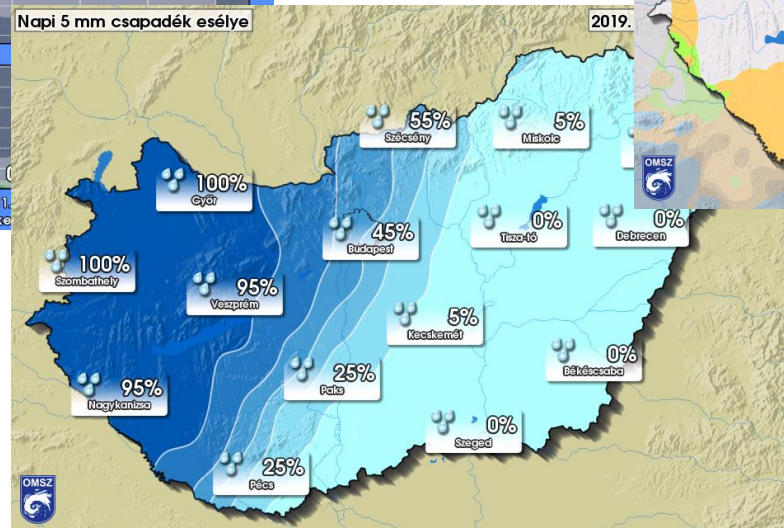

Interaktív médiás tevékenység

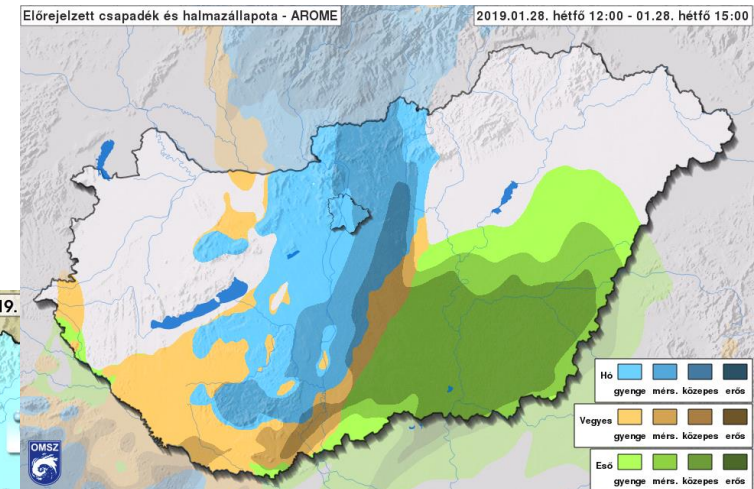
- Valószínűségi szemléletmód szerinti megjelenítés

Fáklya-diagram

Valószínűségi térkép

Valószínűségeen alapuló halmazállapot-előrejelzés

Köszönöm a figyelmet!

Alapítva: 1870